ГОДИНА XX. НА ЦЕТИЊУ, У ПЕТАК 19 ЈУЛА 1891. БРОЈ 30.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шаљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 18 јула.

Догађај, који с правом занима данас сву Јевропу, то је дочек, што је нашла француска флота у Кронштату. Док је француско бродовље пловило, њемачки листови тјешили су се, да Цар руски неће бити при дочеку, да се неће „марсиљеза“ свирати, да најпослије неће смјети руски официри о политици говорити са својима францускијема колегама. Напротив Цар је са Царицом француско бродовље посјетио и француске је официре на својој трпези угостио! Уз званични дочек, као да се народ надмећао са владом, из Петрограда на стотине кола јурила су у Кронштат и уз ратно и царско бродовље извезло се мноштво приватнијех параброда у сусрет милијем гостима. Ово знамо по брзојаву, а када нам стигну петроградски листови, ми ћемо радити да пружимо у једној слици величанство у сјају и љубави овога дочека, који свједочи — како мисли прашки *Политик* — да је тијем хтјела петроградска влада, да се свуда по свијету ови кронштатски дневи узму као потврда свршеног уговора између Француске и Русије, што уздиже ову посјету француског бродовља на висину свјетско историчког догађаја. „Не — настављ исти лист — што би за собом непосреднијех послједица у току јевропске политике повукло, него што навјештује коначно дијелење рускијех од њемачкијех интереса на пространом пољу јевропске политике, и свједочи да је стогодишње пријатељство између Русије и Пруско-Њемачке без повратка изчезло. Ма какве биле послједице овога прелома, упорност, којом се Њемачка до послједњег часа заузимала, да га уклони или бар да га одложи, пружа већ доказ, да му у Берлину критички значај добро схваћају, и да добро знаду, да кронштатски дневи бришу насилно Бисмарков план, који је млади Цар Вилхелм прихватио као најдрагоцјенији комад његовог наслиједства“. Па завршује овај озбиљни лист свој чланак, што је овоме догађају посветио, овом категоричком тврдњом: „Њемачка губи коначно и без повратка онај наслон у Јевропи, који је био главни узрок њезинијех досадашњијех побједа, и такођер је коначно Француска престала бити сама себи са својим боловима и надама остављена“.

Послије пријатељскога дочека у Копенагену, који је изненадно њемачку штампу, француско бродовље било је дочекано у Стокхолму изразима радости и пријатељства преко сваког очекивања. Краљ Оскар дао је у своме двору заповједнику и официрима француске флоте свечани објед, на ком је двије значајне здравице подигао; прва гласи:

„Ја сам мрнар као и ви. Већ у десетој години ја сам ступио на море и већи дио дјетињства провео сам на три брода тадање војне флоте, која, истина, није биза оваква, какву видимо данас, није имала ове колосалне оклопнике, крстарице и друге, које нас задивљују својом величином. За вријеме моје пловидбе имао сам не једном прилике и то увијек с највећим интересом да посматрам ваше ескадре и у броју најљепших мојих успомена спада и моје општење с таквим људима, као што су ваши адмирали: Боден, Гамелен, Жиријен-де-ла-Гравијер, Ронсијер-ла Кури, Дипере и многи други. Неки од њих указали су ми знаке таквога пријатељства, да ћу их се вазда сјећати. Много шведских и норвешких официра имали су част служити у вашој флоти. Сви они признају, да су они томе одликовању обавезани с тачке гледишта образовања и професионалног опита, но они су такође испуњени признањем за срдачност, с којом су предусретани на вашим бродовима и вашим арсеналима. Те су ми успомене драге и необзирући се на сједе власи, у њима васкрсава младићески пламен. Но осим осјећаја симпатије међу мрнарима, која се опажа код свију њих на ма које народности они били, постоји и други узрок, који ме побуђује да вас поздравим. Ви сте, господо, сви синови Француске, а она је била прибјежиште мојих предака, рођено мјесто мојих дједова, Бернадота и Бохарнеа. Дижем у здравље француске морске силе, овој флоти, која никад не оступа од великих и узвишених принципа дисциплине и части. Пијем у здравље онога корпуса официра, који, како у данима побједе тако и у данима тешкога искуства, умјели су дати врло лијен примјер јунаштва и искуства предности, вјерности и патриотизма! Пијем за француску флоту“.

Жерве је изразио благодарност на те милостиве ријечи; краљ Оскар обраћајући се на то француском посланику, казао је:

Ја сам веома признателан за овај знак пажње указат према мени и према народима сједињених краљевина од стране предсједника француске републике, који је послао многобројну ескадру у наш удаљени крај па чак и у сами Штокхолм. Мени је веома пријатно да му изразим своју срдачну благодарност и уз ту благодарност придружујем своје најљепше жеље у овој здравици: За здравље предсједника француске републике г. Карно-а!“

На ову здравицу је француски посланик одговорио:

Господару, француска влада упутивши дио оклопница сјеверног мора у Стокхолм, имала је двојаку сврху. Прво ми смо жељели поздравити заставу народа, с којом смо ми свезани многовјековнијем пријатељством; а друго, да посвједочимо лично уважавање вашему Величанству, које је у толикијем свезама са Француском. Моји саотачаственици од свега срца самном заједно желе здравља, среће и дуг живот Његовом Величанству Оскару II ме!

Петрогр. *Н. Времја* вели, поводом овога неочекиваног дочека, да не треба отуда закључавати, да ће се Жведска у случају рата наћи у табору француских пријатеља; али ипак наоди, да је важно већ и то, што у званичнијем круговима у Стокхолму не налазе потребито, да се управљају по Берлинскијем погледима. „Њемачкијем шовинистима, који себи уображавају, да је већ наступило вријеме, када се нико у Јевропи осим Русије и Француске, без милостивога допуштења из Берлина, не смије макнути, стоколмске свечаности дају тијем бољу лекцију у колико Жведска у својој политици није никад показивала склоности да се истиче у антагонизму са Њемачком, и скоро је изјављивала, да она високо цијени добре одношаје са царством Хохенцолернскијем. Краљ Оскар дао је врло добар примјер, коме не би било штетно слиједовати ни другијем владама држава другог степена, које заборављају, да једна од најсветијех дужности њиховијех јесте, не одити противу осјећања народа с којима управљају, ако самијем Њемцима не принадлежи право „не бојати се никога до Бога!“

Биоградске званичне »*Српске Новине*« доносе ово саопштење:

Сјутра (т. ј. данас) 10 о. м. у 8 часова из јутра, послије свечаног богослужења и призива св. Духа у Саборној цркви, креће се Његово Величанство Краљ Алаксандар, у пратњи Свога првог Намјесника г. Јована Ристића и предсједника министарског савјета г. Николе Пашића, на пут у Русију, да учини посјету моћноме руском Царском Двору, који је српској држави и српском народу у свако доба указао своју благонаклоност и пријатељство.

Послије посјете у Русији Његово Величанство ће са Својом свитом, преко Варшаве и Беча, отићи у Ишл, да учини посјету и аустриском Царском Двору, који је исто тако вазда указивао благонаклоне осјећаје за народну династију Обреновића као и искрену сусјеадско пријатељску наклоност према Краљевини Србији.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Петроградска **Правда** од 7 јула доноси овај значајан чланак:

Доље илузије! — можемо рећи нашој сабраћи руској и иностраној. Мало више хладнога расуђивања, логике факта, здравога скептицизма и ми ћемо се приближити к тачноме схваћању истинитог положаја. Илузије су вазда штетне а у политици су опасне. Опасности треба право у очи погледати, а не уклањати се од ње од малодушија. Ми се увелике чудимо понашању садашњем многијех јевропскијех листова у опће а рускијех особито. Сви се варају илузијама и сви сами себе умирују усликом: све је остало по староме!

Но јели тако у ствари? Јели збиља Инглеска остала изван тројног савеза? И ако је остала, хоће ли збиља „лига мира“ останути скрштенијех рука? Да се одговори на ова питања, треба узети у обзир у цијелости податке из прошлости и садашњости јевропских држава. Овај умни преглед мора нас довести до узнемиравајућих закључака.... Политичка сврха пута Вилхелма II у Инглеску свијема је добро позната. Из мирољубивијех ријечи, које је Цар изговирио у Инглеској, и из агитације њекијех посланика у парламенту противу пристајања Инглеске уз Њемачку, још не слиједи, да се лондонска влада није везала са њемачком владом. Напротив ми смо тврдо убјеђени, да је између Лондона и Берлина постигнут споразум и још у писменој форми. Ми не знамо основе тога споразума, но по добивенијем извјештајима, узимљемо на себе одговорност рећи, да је Вилхелм II постиго све што је мого жељети у садашњем положају торијског министарства. Потписани лондонскијем и берлинскијем правитељством протокол споразума много је важнији од споразума потписаног лондонскијем и римскијем кабинетом. Тако улазак Инглеске у састав „лиге мира“ и остварање четворног савеза за нас не подлежи ни најмањој сумњи. Англија се свезала двоструким уговором — с Римом и с Берлином. Друго је питање, какву ће корист донијети Инглешка савезу средњојевропскијех држава, и оћели пошљедњи постигнути своју цијељ. Али опет тврдимо, четворни савез свршен је факт. Садашњи међународни положај јевропскијех држава не може се ријешити мирнијем путем, а народи већ немају окле давати средства за даље оружавање и набављење новијех средстава ратнијех, што се проналазе, с тога ми говоримо, што смо и у пређашњијем бројевима нашег листа тврдили, да је рат неизбјежан. Рат је неизбјежан и ако Инглеска с ка вог узрока изађе из савеза, јер ће остати његови фатални узроци. Изјаве о могућности мирног рјешења међународнијех питања, о свеопћем разоружању и т. д. нијесу озбиљне. Рат је страшан бич, најтежа невоља, али има у историји момената, кад је рат једини искупитељ од свега зла и неправде, што су људи починили. Само кад наступи златни вијек и идеална правда на земљи нестаће појам о рату. За то ми вала да одбацимо све илузије па отворено да гледамо у очи опасности. Ми смо дужни сјећати се црног дана и на вријеме себе обезбједити. Нама пружају руке пријатељства и савеза народи, којима је с нама све опће и ништа противположено, и ми смо дужни да им се одазовемо. Што више ми смо дужни његовати пријатељство и народа, који се још колебају, и с њима савез склопити. Ништа не пренебрегавати, и све на корист драге отаџбине употребљавати — треба да буде наша девиза. Hanibal ad portasz!....

Петроградски **Свијет** пише:

Између мноштва сличнијех чланака по разнијем париској листовима, у француском листу „Gaulois“ изашао је значајан чланак у корист формалног закључења савеза између Француске и Русије. Непознати ауктор чланка доказује неопходимост неодложног формалног савеза.

Лист напомиње „безплодност“ кримског рата за Француску и равнодушност њезину према резултатима лондонске конференције. Тада се већ зачело предосјећање, да ће Французи с временом сматрати за срећу, ако Русији пође за руком да се опрости уза паришког трактата. Даље ауктор пише:

„Тај је час већ наступио. Очевидно је, да се Русија не може одрећи жеље да заузме Цариград. Она тежи свијем силама, да њезина флота добије слободни улазак на средиземно море. Узевши у обзир ове тежње, ми Французи можемо без одлагања сада приступити закључењу формалнога савезнога уговора писаногa са Русијом. Платонску љубав, која постоји од неколико година између петроградскијех и паришкијех дипломатскијех сфера треба замијенити закониитијем браком, утврђенијем сходнијем уговором. Неопредијељена обећања, увјеравања пријатељства, изложбе и посјете бродовља учинили су већ што су имали учинити. Вријеме је прећи к стварном послу. Земљиште је приготовљено; дипломатима остаје само да доврше дјело. Русија је то већ схватила. Зашто да се и француско руски савез не утврди писанијем обвезама? Обојим народима потребан је савез, који би узајамно осигурао оружану помоћ за случај нападаја с двора. У замјену за своју могућу помоћ Русија има право на награду. То се не може оспоривати. При томе Инглеска приступивши к тројноме савезу, одријешила нам је руке. Она отворено говори, да неће допустити нашој флоти да ради на Средиземном Мору. За што да не поздравимо руску флоту, која не би допустила да ово море постане језеро четворног савеза?“

Овоме се чланку срдачно одазвао ројалистички орган „Soleil“, али је противу предлога, да се Русији уступи Цариград. Ауктор чланка г. Герве јако сумња, да би Султан на такву жртву пристао ма какву му накнаду не обећали. Има жртава с којима се може нам рити само под притиском нужде, неслије несрећног рата, но на које добровољно нико не пристаје. Предложити Абдулу Хамиду, да остави своју столицу, значило би не само одити у сусрет одлучном отказу, него још принудити Султана да се преда у руке тројног савеза. И што се тиче Инглеске, значило би и њу навести да се коначно придружи тројном савезу и да постане банкијером коалиције. Тако би кривицом Француске тројни савез постао петорни. За случај јевропског рата не треба Турску губити из вида. Она има одличну војску но нема новаца, а тада би, хвала Инглеској, и новаца имала довољно. Ауктор завршује свој чланак: „Нико више од нас није за француско-руски споразум. Тај споразум постоји ево неколико година. „Soleil“ је приномогао да се до њега дође и веома ће се радовати ако се претвори у писмени уговор. Но што ми не можемо допустити, то је да се уговори раздјељење Турске. То би било не само неправда и преступ према пријатељској држави, него и у највишем степену несмотрен корак.“

Одакле је узео француски лист, као да у Русији ко говори о заузећу Цариграда или о раздјељењу Турске — само се треба чудити.

Под насловом „Мађари и тројединца“ новосад. **Браник** пише:

„Једући — огладниш“. Ова француска изрека може се лако примијенити на многе Мађаре и на њихову данашњу политику. Мађаре је успјех — заиво, јер нема сумње да су постигли оно, чему се надали нијесу. Њихов је унлив у цијелој монархији силан. У овој половини монархије они су неограничени господари. Но не само то. Спољна политика монархије удешава се према њиховим жељама. Шта више и унутрашња политика Аустрије не смије бројећати Мађаре. Што се аустријски Словени сваком приликом запостављају, то је заслуга наших „пријатеља“ у Будим-пешти, који одма пријете, како ће они откалати уговор од 1867. године, ако се у Аустрији утврди оно стање, које према њиховом једностраном схваћању не одговара државноправном положају монархије.

Наравно мађарске шовинисте само пријете, али им се те пријетње примају, и то је главно. У Бечу су давно заборавили ону изреку: „У једноме селу пријете, а у другом пе бију се пријетње!“ Ми смо увјерени, да Мађари не би се одрекли дуализма, све да им се из Беча нуди самосталност, и то све дотле, док садашње стање постоји. А зашто? Саевим проста ствар. Жеље мађарских шовиниста не могу да постоје поред самосталне Угарске. Мађари би се морали одрећи оних жеља, које већ више нијесу ни скривене, да од угарских државних грађана начине Мађаре, и тек тада би могли мислити на државну самосталност. Али док они вијају заоблачне мисли, дотле самосталност земље мора мировати. Па онда Угарска не би била „велесила“, као сад, кад је другу, јачу половину монархије узела под аренду, те се с аустријским бајонетима пријети и жртвује новац, који се из двије трећине састоји из аустријског пореза. Ето зашто ми не вјерујемо, кад шовинисте пријете. То знају и сами отресинији Мађари, који су напустили за сад мисао, да траже самосталност Угарске.....

Мађари осјећају, да су они господари ситуације и извршиоци воље монархије, па мисле, да све могу, што хоће!

Та објест мађарских шовиниста најбоље се види у њиховом држању према немађарским народностима и према Тројеници, која је судбом и позитивним законима везана за Угарску.

Да видимо најновији примјер. Кад се оно прије кратког времена краљ бавио на Ријеци, догодила се тамо нека демонстрација. Хрвати су нападали Мађароне, а ови опет њих.

Ми ћемо навести извјештај ријечке полиције, шта она прича о оним страшним догађајима, који је за цијело претјеран и пристрастан у корист Мађара.

Кад се краљ возао улицама, Хрвати су пробили полицајни кордон и узвицима „живио“ сметали су комуникацији. У томе су учествовали и војници 79. пјешачке пуковније. Викало се: „Ријека је наша, живјела хрватска земља!“ Мађари су на то викали „eljen“. Полиција је видјела, како се ђаци гимназисте договарају с војницима. Каже се, да је један професор потстрекавао ђаке да вичу живио. Један полицајац, који је хтио неке ђаке да затвори, био је спријечен у томе од војника. Један Мађарон је на то гурнуо војнике. Војници за овим одоше, за тим се повратише с капетаном Узелцом, који је рекао полицији, да затвори оног Мађарона; полиција је хтјела да изврши тај налог, али су други опет то спријечили. Каже се, да је исти капетан доцније рекао: „Ја би их све побио пушкам.“ Вели, да је и нека момчадија нападнута од војника, што је викала Мађарски. Неки грађани се опет шетали, а наједаред пред њих изађу неки војници, који викаше: „Живјела земља хрватска!“

То је тај „злочин“, који је на штету мађарске „државне идеје“ почињен у Фијуми! Шта би се на тог развало у осталом свијету? Војници би били пријављени својој надлежној власти; други изередници били би полицајно кажњени, неки би били укорени и на ред упућени, и то би било све. А шта раде мађарске шовинисте? Они у сабору нападају грофа Сапарија, што није загрмио с тога; што је једна сокачка демонстрација на Ријеци испала неповољна по Мађаре!

Прекјуче у сриједу било је о томе разговора и на угарскоме сабору. Интерпелисали су Фердинанд Хорањески и Габ. Угрон. Интерпеланти траже, да се „кривци“ казне; да се 79. пјешачка пуковнија са Ријеке одмах премјести; да се ријечка хрватска гимназија одande одмах уклони; на посљетку траже, да се Фијума приљуби ужој Угарској било законодавним путем или владиним наредбама и без приволе тројне краљевине.

То све траже Мађари због једне сокачке демонстрације! На сабору се грдила због тога и војска. Онај официр, који је спречио неред назван је „џелатом“.

Ми видимо да се све стране утркују, која ће се боље размахивати. Не вјерујемо да ће меродавни кругови хтјети покретати ријечко питање, али је жалосно, да се у сабору толико вријеђа „посестрима“ краљевина и њено право због простих полицајних изгреда незрелих момака. Одузети од Тројединице Фијуму, уклонити један просвјетни хрватски завод само с тога, што се види да хрватска свијест није на Ријеци изумрла, то би заиста било нечувено.

Напосљетку ипак Тројединица треба да је на опрезу. Ова бура у угарском сабору нешто значи. Опет јагње мути воду. А у таквим приликама увјек је Тројединица зло прошла.

Ми се питамо докле ће овако ићи? Зар може толика разузданост, насртљивост, тјесногрудост и неправда остати некажњена?! Но ми још вјерујемо у морални поредак у свијету.

СРБИ НА ПРАШКОЈ ИЗЛОЖБИ.

Ми смо већ говорили о значајнијем посјетама прашке изложбе са стране свијех словенскијех племена из граница аустро-угарске монархије и са стране француске омладине. Ове су се посјете корпоративно збивале и још једнако тако трају, и дочекиване су не само братски него и свечано. Тако су братски и свечано дочекани и Срби из Шумадије, који су прошле недјеље особенијем влаком присјели у Златни Праг у лијепом броју од 160 друга са Чесима, који по разнијем службама и разнијем занимањем живе у српској краљевини.

Између учесника прашка „Политик“ спомиње: архимандрита Фирмилијана из Биограда, Венијамина Љубостињскога, Данила манастира Брашевеице, игумана Вићентија и, неколико попова; даље је ту гардијски капетан Вељко Николић, мајор Голубовић, уредник „Брке“ Љубо Бојовић, предсједник Велике Србије Драгутин Илић, проф. Калик, проф. Бобић. проф. Тителбах, а влада је послала у интересу наставе професоре Ђ. Козарца, и С. Ловчевића и учитеље Н. Поповића и М Милошевића са дужношћу да на изложби проуче оне одјељке, који се тичу средње и основне наставе и о том поднесу министарству опширан извјештај.

Заступљена су шљедећа мјеста: Биоград, Крагујевац, Ниш, Пожаревац, Столац, Зајечар, Ужица, Лозница, Крушевац, Ћуприја, Неготин, Скплајинац, Пирот, Алексинац и Панчево, одакле се види, да се к њима придружало и Срба из Угарске.

На колодвору дочекали су их преставници града, изложбеног одбора, и деп тације разнијех друштава. Кад је влак приспио није било краја поздравима: „На здар!“ и „Живио!“ Кад су гости сви изашли поздрави их градски савјетник Др Подлипи овијем ријечима: „Ја вас поздрављам у име градског вијећа престолнице Прага. Ја вас најсрдачније поздрављам у нашем словенском Прагу као браћу. Као некад под вашијем Душаном и нашијем крлом IV веже нас заједнички племенити језик словенски. Ја вас поздрављам најинтимније захваљујем вам, што сте тако далек пут предузели, да будете учесници наше народне светковине. Наша изложба има сврху да чески народ покаже свијету, колико је напредовао у послѣдње сто година на пољу просвјете; али није само то њезина сврха, она има и значај прославе стогодишњице крунисања ческог краља. Молим вас да обратите пажњу нашој изложби, а такођер и нашим хисторичкијем споменицима, да прегледате опћинску кућу и краљевски двор, и да будете увјерени, да се цијело словенско становништво прашко радује вашем доласку!“ Иза поздрава од одбора изложбеног, г. Влк је у име „академичког чтенарског сполека“ овај поздрав изговорио: „У име академ. чтен. Сполека ја вас поздрављам као дјецу витешког народа Душановог. Ви долазите љубљени потомци некад славне царевине к нама народу славне прошлости, да нама као свежа грана моћног славенског стабла брацку руку стиснете и да нашем славодобитном раду част одате на изложби, која све више привлачи све народе, особено славенске, јер они имају за славенску узајамност створено срце“. Још је био поздрав од ђачког друштва „Славије“; на је архимандрит Фирмилијан, ректор биоградске семеније на ове поздраве одговорио: „Захваљујемо вам на вашем топлом дочеку, који није овдје само био, него нас је на читавом путу кроз Моравску и Ческу пратио; ми вам захваљујемо на братском поздраву, којим сте нас почастили. Изнад нас лебди дух св. Саве и Јана Хуса, дух Подјебрадов и Душанов, Милоша и Жишке, Јунганана и Карађића; будућност ће бити наша, ако за њу узрадимо. Ми смо дошли из Биограда да посјетимо ваш златни Праг, да видимо вашу изложбу и ваше просвјетне побједе, па да се с вама радујемо. Јер ја тврдим, да није ваш рад само ваш, него рад цијел г словенства, да је то слава не само ческога народа него цијелог словенства, и за то ја кличем: „Ат žiji Cechove!“

За тијем је Драгутин Илић узео ријеч и заноснијем ријечима дао одушке свом пјесничком осјећању.

Цијелијем путем госте су пратили одушевљени усклици до просторија „Мјестанске бесједе“, гдје су им били опредјељени станови. Пред „Бесједом“ било се сакупило на стотине народа, који је госте поздрављао и пјевао: „Хеј Словене!“

Сјутри дан су походили изложбу, гдје су били свечано дочекани од одбора и еходнијем говором поздрављени. Архимандрит Фирмилијан овако је одговорио: „У име мојих сапутника захваљујем вам на бранком поздраву. Ако ми узрадимо као наши претци што су радили, ми можемо мирно оставити нашу дјецу будућности. Браћо Чеси, дај Боже, да ваши синови, ваша учења се овладају тако узради као што сте ви до сада радили, и тада ће ваша слава и наша слава бити!“

Разумиje се, да су све ове говоре пратили бурни усклици одобравања. Него мора да је ту нало и крупнијех ријечи него што их „Политик“ доноси, јер поводом овог доласка Срба из краљевине у Праг „Н. С. Presse“ у уводном чланку управо бјесни противу Чеха и денунцира их.

Тако ова ческа изложба постаје све значајнијим догађајем у животу славенскијех народа.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Његовање воћака.

Ако желимо да нам воћке добро успијевају, то је потребно, да их посадимо у такову земљу и у таковом поднебљу, које је према њиховој нарави, јер поједине врсте воћака захтијевају различиту земљу и поднебље. — Када смо воћке на сталном мјесту пресадили, морамо се побринути, да истрошену храну, коју је воћка рађањем исцрпила, земљу опет повратимо, а то ћемо учинити, ако будемо ђубрили по потреби. И ако сваке године добро роди, опет ћемо добро учинити, да сваке године понешто ђубримо, иначе је доста ако ђубримо сваке 3 или 4 године. Као што није добро, ако се воћке ни мало не ђубре, тако неће ни то добро бити, ако их одвише узђубримо, јер би се могле од тога породити разне болести.

Најбоље ћемо постигнути жељени циљ, ако будемо ђубрили воћке житким гнојем, јер тај најлакше допире до доњега коријена, те га воћке најлакше усисавају. За житко ђубрење најбоља је гнојеница, и то $^1/_3$ гнојенице и $^2/_3$ воде, помијешане са ђубретом од живине и самљевених костију. — Особито морамо на то пазити, да житки гној не буде прејак, па га зато треба промијешати са водом. Од прејака гноја могао би коријен, а и стабло саме воћке обољети.

Али ђубрењем није још све учињено, јер осим тога ваља да настојимо, да барем сваке године воћке обрежујемо. Воћке треба да обрежујемо касно у прољећу, када су на воћкама младике потјерале, које су још зелене и меснате, или касније у љету, особито мјесеца августа, када су младике постале чврсте и дрвене.

У првом случају, када младике имају 3—4 пупољка, отргне се врх. — Тијем се постизава тај циљ, да се запријечи пребрзо развијање младике.

Средином љета пак, особито мјесеца августа, не отргне се само врх младике, него се мора младика до лишћа одрезати, и то до онога лишћа, којему су се пупољци добро развили, стога да би се доњи, особито пак цвјетни пупољци што боље развили.

Код једног и другог обрезивања требамо опрезни бити, да воћки не одузмемо одвише младика, на којима је лишће, јер би то врло сметало њезином развитку. За то ће добро бити, да у љето обрежемо младике само толико, колико је потребно, да се развије што више плодних пупољака.

Много више, него ли љетно обрезивање, употребљава се у воћарству зимско обрезивање, које бива од новембра до конца фебруара. Циљ је том обрезивању, да се круна воћке увијек правилно развије, да се порежу све сувишне, сухе, кржљаве и болесне гране. Тијем добивају воћке више свјетлости и ваздуха, бивају плодније, и плод им се боље развија.

Младе воћке требамо првих година послије пресађивања сваке зиме обрезати, док им се круна лијепо и правилно развије. Када је воћка већ нешто старија, онда је довољно ако је обрежемо сваке треће или барем четврте године, и то морамо на тај начин обрезивати, да јој круна буде доста свијетла и зрачна, јер што јој буде више сунца допирало, то ће воћка бити плоднија, плодне ће младике боље дозрети, те ће тијем бољи и слађи плод бити.

Када воћку обрезујемо, требамо особито на то пазити, да се младике обрежу до самог пупољка, гране пак да ондје одрежемо, гдје су прирасле за стабло или

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЦРНОГОРЦИ
СВОЈОЈ
КЊАГИЊИ.

„Одавно си нам болесна
Сјајна шћери Ти небесна,
Али ево вишњег воља
Учиње нам те Си боља.

У претешке ове дане
Ми молитве на све стране
Дизали смо к небу плаву,
Да Т' видимо опет здраву.

У божијој дивној слави
Чудотворни нож се јави,
Њег' у руке Словен прими
Те Ти болест тешку сними.

Нож пламени Чех дохвати
Те њим живот Твој поврати,
И Твој народ српски вјерни
Овесели љекар Черни!

Који Ти је рад спасења
Повадио шест камења,
Што у Твојој жучи бјеху
За то нек' је слава Чеху!

Боловања бјеху тешка
На крноца Теб' витешка,
Која и ми осјећасмо
Док Те здраву дочекасмо!

А сад ево, сјајна зоро!
Црногорско наста хоро,
И рујно се вince пије,
Уз весеље Србадије.

Хоро кити наше стјење
Што Бог даде Теб' спасење,
Устало је мало веље
И све хита на весеље.

И пастири по горама
Запјеваше ево с нама,
И соколи и орлови...
Славе Теби живот нови.

Па нам живи, Мајко мила
И узноси Твоја крила,
И свијетли српском роду
Ка' Даница Божјем своду!

И захвалу нашу прими
Јунакињо, Црногорко,
Кад издржа ти витешки
Боловање твоје горко!“

Радоје Црногорац.

ПЛОДОВИ КУЛТУРЕ

(Свршетак)

Дјеца у Француској у опште на танке су гране. И ако је тешко распознати размјере, у којима се практикује малтузијанизам, отров додa пи дјето убијство, али опет су ти размјери понекад ужасни. Тако, проценат мртворођених у Француској је 4, 5 (у великим градовима 8, 6), а при томе у Паризу од хиљаде дјеце, што су објављена као мртворођени — 208 још су живјели и дихали, а у табору мртво рођених оваквих је 249.

Ако даље узмемо у рачун, да француски суд сваке године осуђује 60 жена, што су отровале плод, 200 што су убиле своју ђецу, кад прорачунамо, да ће више од једне четвртине париских метара, нарочито из богатих квартала града, дати своју дјецу, тако рећи на ћесим, шиљући их (дјецу) у села, с намјером избавити се од обзела материнских, кад узмемо на ум случајеве, какав је и онај, о коме прича Лањо, т. ј. да је једна жена девет пута саму себе изјаловила (abortus), кад знамо, да то случајеви нијесу јединични, кад знамо, да велика војска незаконито рођених и гине не достижући пунољетства — кад о свему овоме промислимо, онда узроке малога прирастка францускога народа морамо искати у самосвојном уздржавању од обвеза, продуцирати себи подобне.

Ниче питање: какви узроци побуђују Французе, те лишавају себе задовољства да немају дјецо?

И Жавал и Лањо су солидарни у томе, да је главни узрок економске неприлике. Сви су закони у земљи у дешени као нарочито, да се умањи француски прирастак. Наполеонов „кодекс“, који је имао као главну циљ, разорити старе племићке породице, разорио је Француску уопште. Закон обвезује, да се насљеђе дијели према броју насљедника. Француз и не мисли на дуговјечног ћоше-а као што је у Инглеској. Ма гдје стајао на стубама људске подјеле он не може имати ни свога дома, ни своје земље, ни свога дијела, не може рачунати на дуговјечност свијех ових сорта сопствености, па према томе не прилаже ни труда око удобрења и усавршавања истих.

Према томе изгледа, да се сва Француска преметнула у опширну гостионицу, чије се ћелије заузимају тек на кратко вријеме те не носе на себи трагова чије год сопствености.

Но у гостионици живи мирно само не ожењен човјек. Дјеца расту и развијају се у својој кући, на своме пољу а не на улици или у општим ходницима. Па ова гостионица је и скупа за човјека с фамилијом, а тим прије, што све дације, посредне и непосредне падају на ожењенога. Дација, која се узима према плати за стан, на фамилију пада као плата за свјетлост и ваздух; те тако, што више дјеце већа је

за другу грану; јер ако оставимо над пупољком или над одреском гране још комадић дрвета, онда ће се то дрво осушити или ће проузроковати трулеж.

Ране код зарезивања морају се замазати или цјепилним воском или катрамом, коме ваља примијешати нешто мало пијеска. Воћке морамо обрезати оштрим ножем и добром пилом (тестером), јер преријез мора бити глатак.

Није даље довољно, да знамо само како ваља ђубрити и обрезати воћке, него се морамо такођер и иначе бринути, да нам оне добро успијевају, те да остану здраве и неоштећене.

Ако смо младе воћке посадили у прољеће, те ако у то доба случајно настане суша, морамо их заливјевати чешће водом, да им се коријен не осуши. Око стабла пак морамо брижљиво и често прекопавати земљу и изравнати, те особито нашу пажњу на коријен обратити, да га не озлиједимо. Ако је вјетар нагнуо колац, што смо га воћки за потпору ставили, требамо колац усправити и у земљу добро забити, те уз њега воћку поново привезати, јер би нам иначе грбаво расла. Ако опазимо, да се везе почела у воћку урезивати, онда требамо воћку другом пространијом везом привезати. Прије него што наступи зима, добро је ако намажемо воћке, особито младе, смјесом од иловаче, вапна и крављака. То је особито добро не само за то, да се кора развија и да маховина не расте, него и за то, да зечеви кору не оглођу. Још боље ћемо сачувати кору преко зиме од зечева, ако воћке омотамо шибљем и то најбоље трновином.

Ако опазимо, да нам воћке имају преслабо стабло, које се не ће развити, најбоље ћемо им помоћи, ако зарежемо на стаблу уздуж зарезе. Тијем зарезивањем моћи ћемо постићи и то, да вочке, које су нам поради превелике бујности младица слабо родиле, постану плодније, јер им младице понешто ослабе.

Сваку рану пак, која је на воћки настала од каквог ударца, од кôца или од ралања земље око коријена, морамо до здравога дрвета изрезати, те цјепилним воском замазати. Воћке уз цесте и путеве или у дворишту најбоље ћемо сачувати од озлиједа, ако око њих оплетемо кош. — У новије вријеме почели су разни економи употребљавати и жељезне покоситерене справе, које се ставе око воћке, да се сачува.

Најзад морамо се особито потрудити, да брижљиво очистимо воћке од гусјеница, буба и свијех другијех непријатеља, који им могу нашкодити.

Особито ће нам пак воћњак бити од велике користи, ако узнастојимо, да што више птица, које се хране разнијем, воћу шкодљивим бубама и гусјеницама, задржавамо у воћњацима, што ћемо најлакше постигнути, ако им у воћњацима начинимо вјештачка гњијезда, у којима ће моћи лећи младе, те их сачувати од непријатеља.

Ако будемо на тај начин његовали воћке, можемо бити увјерени, да ћемо увијек од њих имати доста велику корист и да ће нам се наплатити труд, кога смо око њих уложили, чим почну плод донијети. („Сар. Лист".)

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Ватослав Јагић**). У славу тридесетогодишњег рада овог заслужног нашег књижевника новосад. „Браник" доноси овај чланак:

Навршило се пуних 30 година, како је један умни великан међу јужним Словенима започео свој мучан и тежак посао! Ових дана навршило се 30 година, како је један велики словенски научењак започео свој књижевни рад. Велики је то простор времена, нарочито онда, кад је испуњен савјесним обављањем дужности, неуморним радом и вриједним истраживањем научних истина. Такав један работник је и наш В. Јагић. 30 година навршило се, како он користи цијеломе Словенству, како се ревносно и неуморно труди, да лучом свога ума и знања осветли тамне стране нашег духовног живота!

Како је био скроман почетак нашег Јагића? А данас је то радник, који је уважен у цијелој Јевропи. Двери научних храмова отварају се, да га приме, јер у њему гледају једног од својих првосвештеника. А како се тек Словени радују, што је међу њима подникао, одрастао и одржао се такав ђетић? Од хладне Неве, па до которског залива шири се данас слава Јагићева.

Ватослав Јагић родио се на Иванђан 1838 године у Вараждину, хрватској варошици на Драви. Основне школе и прва три разреда гимназије свршио је код куће под надзором брижљиве мајке; год. 1851 послан би у Загреб, да ондје настави гимназију. У оно се доба управо изводила нова организација гимназија свуда по Аустрији, па тако и у Хрватској. Потреба младих учитеља, образованијех у духу нове школе, упућивала је све покрајине царства на то, да шаљу младе људе после свршене гимназије о своме трошку на универзитете, да се спреме за учитељску службу. Па тако би и Јагић 1856 год. послан у Беч, да учи класичку и словенску филологију. У Бечу он оста до јесени 1860 год., те положивши испите врати се у Загреб управо у вријеме, када је источној половини Аустрије повраћена самоуправа, како у другим пословима, тако и у школама. *Он доби одма мјесто* учитеља класичких језика у загребачкој гимназији; народни језик оста у рукама његова учитеља В. Бабукића, али младоме Јагићу то не сметаше: он се одма са свим посветио словенској филологији, како се види из његових дјела, што су изишла у оним год. Поред професорске службе он обављаше још и неке друге послове. Он бјеше неко вријеме секретаром земаљског школског вијећа; основа, по којој је према промијењеним околностима на ново уређено предавање хрватског језика у хрватским гимназијама, његов је посао и његова је иницијатива, што је тада уведен у гимназије старословенски језик. Осим тога бјеше секретаром „Матице илирске", која у оно доба баш није много радила, но ипак је себи стекла неку заслугу и тиме, што је подупирала издавање „Књижевника", претече „Рада", којем су редакторима били Јагић, Рачки и Торбар. Када свладав многе неприлике напосљетку ступи у живот јужнословенска академија, међу првим члановима, именованим од краља (1866 г.), бјеше такођер Јагић. Он отвори научни рад академије првим јавним читањем неког одломка из своје „Историје књижевности", која изађе као прва књига о трошку исте академије.

Године 1860 посјети Јагић у друштву с покојним Даничићем Далмацију и Дубровник, године 1869 испрати у свијет прву књигу „Старих писаца хрватских", којима је „нацрт" издавања израђен њиме. Година 1870 прекиде изненада Јагићеву радњу у домовини, те га отиште у далеки свијет словенски. И њега је прогонила злогласна Раухова ера. Јагић би отпуштен из професорске службе без плате, без пензије. Нашавши на неколико мјесеци заклоништа у академији, уз секретара Ђура Даничића, као провизорни други секретар, он оде 1871. године преко Германије у Русију, гдје су га већ прије тога одликовали почасним доктором словенске филологије (у петроградском универзитету), те изабрали чланом царске академије и ванредним професором компаративне граматике на универзитету одеском. У Одеси оста Јагић до јесени 1874. године. Катедра компаративне граматике није му толико пријала, као словенска филологија. Зато он радо прихвати позив, који му поменуте године стиже из Берлина, те заузме онде ново отворену катедру словенских језика и литература. Под јесен 1874. год. он поче предавати словенску филологију, а годину дана затим стаде издавати специјални филолошки журнал „Архив за словенску филологију". Када године 1880 у Петрограду умре Срезњевски, сјетише се професори свог почасног доктора и некадашњег професора одеског, те га позваше к себи, да им замијени Срезњевског. То исто учини и академија. Тог часног позива не могаше Јагић одбити, ма колико да му је тешко било растати се са средиштем њемачке науке и с толиким чувеним научењацима, својим колегама, који искрено завољеше тог српског човјека, што је из далека долетио у њихово јато. Још на растанку обасипаше га разним одличјима. У Петрограду нађе Јагић широко поље радње, много пријатељске пажње, велик број оданих му слушатеља и слушатељица (у универзитету и на вишим женским курсовима). Шест година предавао је он овдје словенску филологију у универзитету, а у академији наука полагаше основе широко замишљеним радовима. Године 1886 врати се Јагић у Беч, да одмијени својег учитеља пок. Миклошића. Ту је и данас.

Ватослав Јагић започео је свој рад 1861. год. у „Програму краљевске гимназије загребачке", гдје је написао једну расправу: „Пабирци по цвећу народнога пјесништва." У тој расправи претреса он наше народне пјесме и износи нам красоте њихове. Од тог времена ради Јагић неуморно на словенској научној књижевности.

Као научни радник прво се озбиљно окушао, кад је уређивао „Књижевника". То је био повремени лист, у ком се Јагић старао за филологију и историју књижевности, Рачки за навјесницу а Торбар за природне науке. Исти лист је излазио, док није Штросмајер основао академију, која је покренула „Рад". У оном првом колу српско хрватскех научењака и књижевника, који су се скупили око нове академије, заузео је Јагић једно од првих мјеста. Јагић је у то вријеме засебно штампао: „Граматику језика хрватског, основана на старобугарској словеншчини. Дио први. Гласови"; даље „Примјери старохрвацкога језика их глаголских и ћирилских књижевних старина". За издање Асемановог Евангелистара, ког је издао др. Рачки, нап сао је Јагић као увод расправу о језику. Главнији родови у „Књижевнику" ови су му: „Наш правопис", „Словенско језикословље", „Примједбе к нашој синтакси" и т. д.

У то вријеме изашло је знаменито дјело његово „Хисторија књижевности народа хрватскога и српскога. Књига прва. Старо доба. У Загребу 1867" То је најљепша студија о старој српско-хрватској књижевности.

У академском „Раду" налазе се његове важне расправе: „Подмлађена вокализација у хрватском језику", „Трубадури и најстарији хрватски [illegible]", и т. д. У загребачким „Старинама" надко је и одијенно више књижевних старина југо-словенских. Но најважнији његов рад наштампан је у журналу „Archiv für slavische Philologie". Тај повремени лист покренуо је Јагић 1875 г. Грдна је штета што исти лист излази на њемачком језику, али шта ћемо, кад још једнако Словени, кад хоће да се разуму, морају говорити — њемачки! Ко би овдје изређао она бисер-зрна, — оне значајне расправе Јагићеве у том журналу?! Да наведемо само неке: „Über einige Erscheinungen des slavischen Vocalismus", „Ein Beitrag zur serbichen Analistik", „Zum litoslavischen Sprachenschatz", „Die südslavische Volksepik vor Jahrhunderten", „Zur bulgarischen Märchenliteratur", и т. д. Све су ово крупни радови, који су име Јагићево уздигли, те се оно поред Миклошића спомиње у цијеломе Словенству. Ко би прегледао оно огромно знање, које се види из дјела његових? Ко да се не диви оном бистром оку, које проникне у највеће и најзаплетеније сроблеме? Ко да се не заустави пред тим големим умом и силним духом, што савлађује све тешкоће? Ко да се не поклони том истрајном раднику, који управо не зна за одмор? Послије научног рада Јагићевог врло је широко. Он се бави граматиком и књижевним старинама старо словенским; он се занима и појединим одјељцима граматике свога народа и нарочито претреса питање из историје књижевности, те се особито код пјесништва заустављa; он проучава књижевне споменике свију Словена; он упоређује словенске језике, и тражи њихову сродничку везу; он издаје на свијет књижевне споменике и критичким оком прати филолошки рад у Словена, па се као критик или старих споменика или нових научних дјела особито одликује.

Ми Срби морамо бити нарочито захвални Јагићу, јер се он бавио и српским стварима, а двије три расправе штампао је у српским часописима. Али што је главно: *он је увијек* био праведан и безпристрастан, и није се поводио за тренутним политичким аспирацијама. Нема узвишенијег апостола српско хрватске слоге, него што је Јагић, и то слоге на сигурној подлози: он тражи културно зближење.

Прошлога мјесеца Јагићеви ђаци су у Бечу прославили његов 30-годишњи јубилеј и предали су му албум, у ком су слике свију Јагићевих ученика. Ријечи у спомен написане су на старословенском језику.

Желимо, да уважени јубиларе још дуго остане здрав и крјепак, како би и у будуће помагао, да се његов род уврсти у ред културних народа и како би се цијело Словенство унапређивало великим трудом и големом радњом његовом.

Слава Ватославу Јагићу!

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 18 јула.

(Из Хајделберга.) **О драгоцјеном здрављу Њезиног Височанства Књагиње Милене стижу нам све бољи гласови. Слава Богу!**

(**На рођен-дан**) Њеног Царског Височанства Велике Књагиње Милице, у прошлу недјељу, лијепа кита цетињскијех грађана са својим кметом проф. Божом Новаковићем на челу, учинила

квартира, а према њој и дација не гледајући, какав је прави приход породице. Посредни харачи на предмете прве потребе, претворили се у харач на свако ново грло. Тако, да је у опште, социјалистична брига око нивелирања благостања француског народа, довела до неочекиваних резултата к скраћивању потомства, к нивелацији савјести на врло уско егоистичном степену, егоистичном дотле, да се савремени Француз не жаца, лишити живота своје рођено дијете, како му ово неби сметало користити се благом земаљскијем. По такав поглед потпуице се не може оправдати, т. ј. да прираст зависи од узрока чисто економских, физичких и политичких закона у земљи. Ти закони не сметају расплођавању пролетаријата (или сметају три пута мање) а баш ту би ти закони морали упливисати највише. Моје је мишљење, да ту упливишу и други фактори још нам не познати. Не говори залуду знаменити говорник Лероа Болје: „извјештачено скраћивање породице држи се особитим погледом на свијет, а тај поглед се свеердно пропагандише свима земаљским установама и господарећим идејама".

Др. Гарди објашњује, да се тај „особити поглед на свијет" састоји у томе, што је Француз пао психички, пао религиозно, његове моралне идеје се руше, вртоглаво се стреми к томе, да се живи само садањошњу, његове потребе расту не пропорцијално са силом способности, најпосље тиме, што се човјек удаљио од земље и живота у природи. Русел, надовезујући вели: чудеса наше цивилизације биљеже се до сада само побједом над спољним свијетом над временом и простором; ми смо поправили наше спољње жилиште, а човјек је од тога мало у добитку. Наша цивилизација до сада је била објективна, али зато, да у самој ствари одговори своме задатку, морала би бити субјективна. Наша земља не може сачувати свога мјеста у реду цивилизованих народа иначе, него да промијени циљеви и идеале; да циљеве и идеале пренесе са „права" личности на унутарњу културу, удобравање личности, на њено васпитање.

Особити дакле поглед на свијет, основан је на „праву", „братству", „једнакости" — на принципима 93 године, једном ријечи, то је они поглед, што пријети претворити вас свијет у касарну идеје (caserne philosophique). Тен о тој касарни вели ово: Никад није било боље касарне, боље симетричне а више декориране с поља, боље задовољавајуће за површан ум, никад удобније за уски егоизам, као и за дисциплину средњих и нижих инстиката човјечије природе, као и за то, да се истуне и разврате инстинкти виши".

А касарна, ма била она и касарна идеје, није за жене ни ђецу; солдат, па ма био и солдат цивилизације не може и не смије имати друге љубави и привезности, до љубави према оружју и барјаку. Ови принцип пропагандирала је велика револуција помоћу гилотине, и принцип царује још и данас.

Није дакле чудо, да савремени француз, страстан присташа принципа 93 год., који се још занима слободном професијом, а осим тога, дужан је бринути се de salutae reipublicae, нема ни воље ни времена, да се обзаводи породицом, да троши свој драгоцјени за цивилизацију таленат на то, да нађе хлеб насушни својој ђеци. Он није за ситан труд. он је сô земљина, његови њежни нерви, да правилно функционирају потребују какав њежан hegoism као оно реформатор Истока Сакар у Золином „L'argent" И ако је велики дио француског народа и до сада сачувао свој карактер расе, остао способан, весео, трудољубив и вјерујући, опет горе речени цивилизатори, наслједници јакобинаца 93 године пишу томе народу законе и воде живот народњи старијем шаблоном према теоријама Тако и пр. трговачке компаније ожењене не примају на службу. Јели према томе чудо, да ће и овај средњи Француз узети примјере цивилизатора, мјесто жене узети милосницу, јер то је и љепше, и простије и удобније. Само дакле земљодјелци, обитаоци медвеђих брлога и градски пролетаријат снабдијевају Француску ђецом, у посљедњем случају незаконитом.

Да би се колико је више помогло ствари, академија је предложила ред мјера филантропских и чисто медицинских, међу осталим: 1) да се распространи сила закона за соблазан ђевојке до 16. година (закон опредјељује работу у рудницама) и на све оне, који соблазне ђевојку до 21 године; 2) допустити незаконитој ђеци и њиховим матерама, да траже оца; 3) велике дације на неожењене, из којих би се имали покрити сви трошкови око надзора за проституцијом и незаконо-рођеном ђецом и њиховим дојадама,: 4) скраћивање дације у опште; 5) скраћивања времена војничке службе; 6) забране, да се сељаци гомилају на села у градове 7. Облакшица натурализације странцима, повишица налога на кафане, механе, проституционе домове и т. д. Нема сумње, да све ове мјере заслужују искрену пажњу, но тако исто нема сумње, да су ово палијативи према оној конституционој разрушливо болијест Француске, а тако исто, да се овијем палијативима та болијест излијечити не да. Помоћи може само потпуна промјена режима моралног, што и препоручује др. Русел закључнаијем ријечима овако: „Ја признајем утив закона на обичаје и живот наших суграђана, али тијем више вјерујем, да ће алу помоћи та морална реакција против скандала у друштву и литератури а та реакција ја твердо вјерујем мора ће се пробудити у друштвеној савјести и огледати се на поправаји друштвенога морала."

Н. Грановски.

је излет на Озовицу, гдје је на самом извору студене воде, која ће брзо на Цетиње водоводом доћи. — хвала штедроти и родољубљу Његог Царског Височанства, — прославиза тај срећни дан, пијући у здравље највеће добротворке Цетиња и свијех Његијех милијех и веселећи се цио дан. У овом излету су учествовали још г. бригадир Ђуро Петровић с Његуша и г. Томаш Вукотић, управитељ Васојевићке нахије, који су се овдје десили, и г. војвода Мато Врбица, који управља радњом водовода. Ово друштво прихило је исти дан и тељедећи брзојав:

Оцин, 14 јул. Кнезу цетињском Новаковићу с грађанима. Славећи заједно с вама дан рођења Његиног Императорског Височанства Велике Књагиње Милице Николајевне кличем из срца: Живјела многаја љета! А Његином раду поводом којега данас се веселите, благодарни спомен и вјечита слава! Ваш суграђанин Ровински.

(**Приспјели су**) на Цетиње г. К. М. Аргиропуло из Улциња; г. П. Д. Вурцел секретар пареско-руске легације са свога тромјесечног допуста; и г. Гавро Вуковић из Васојевића.

(**Др. Алфред Јенсен.**) жведски књижевник, наоди се у нашој средини од прошле недјеље. Његга нам је већ приказао у првој овогодишњој свесци биоградског „Просвјетног Гласника“ проф. Љ. Стојановић овом бележком, коју вадимо из бивше „Нове Зете“:

Мило ми је што овом приликом могу јавити, да ће скоро изићи „Г. Вијенац“ и на шведском у преводу г. А. Јенсена, познатог већ шведској књижевности преводом Пушкиновог „Онјегина“ и Шчедринових скица. Г. Јенсен се бавио и у нашој средини и изучавао језик и нашу новију и народну књижевност. Поред остилога превео је и „Горски Вијенац“, написао му опширан увод о владици пјеснику и додао опширан коментар. Тај свој превод поднио је на конкурс шведској академији и добио — од 56 конкурената — друго награду: повећу златну медаљу. У одлуци академијској вели се, да је превод врло вјерно испао, а да је оригинал чудноват и интересан, јер се необично а често и заносну огледају у њему обичаји и погледи цијелог једног племена.

Г. Јенсен изашао је на Ловћен на гроб нашег бесмртног пјесника у прошли понедјељник у друштву руског умјетника Андреја Харламповића Преображенског, дра Новице Ковачевића и нашега уредника, а у сриједу су му приредили у почаст вечеру у великој локанди наши грађани који су свршили науке по великијем школама. На вечери је прву здравицу подигао др. Ковачевић нашем госту, који је одговорио одушевљеном здравицом Његовом Височанству Књазу Николи, нашем Владајућем Дому и Црној Гори. Затијем су се редиле тељедеће здравице: проф. Толингер је напио у здравље Његовог Величанства Краља шведскоі Оскара II., као вриједног музичара и заштитника умјетности, а наш уредник у славу жведске академије, која је прва, наградивши труд нашег госта, потврдила суд тијем српског народа, који је акламацијом проглаcио пјесника „Г. Вијенца“ својим геније м. Још је госп Јенсен као члан великог „друштва мира“ испио чашу за мирни развитак балканскијех народа по највиним захтјевима правде, на коју му је здравицу одговорно лијепо г. Јово Дреч, напивши жведском народу. Вечера је текла достојанствено према значају милог госта, и друштво се разишло задовољно послије 11 ура.

(**Др. А. Балдаћи.**) наш стари пријатељ а врло млади научењак дошао је и ове године, да изучава флору црногорску. Пошто се био на Суторман, Лисињ и Румију, пошао је прошле недјеље с Цетиња пут Васојевића, гдје намјерава остати до сентембра.

(**Биоградски „Одјек“**) бележећи прославу француске народне светковине која је се обавила први пут ове године у нашој престоници, вели: „Министар-пресједник Божо Петровић званично је посјетио француског посланика и честитао му празник“ Не разумијемо одакле је ову вијест наш собрат узео, кад смо ми казали, да је одно честитати француском посланику г. Гавро Вуковић, министар иностраних дјела, и кад се зна, да је г. Божо Петровић кренуо с Цетиња са Његијем Височанством Књагињом Миленом, и да је већ није остављао!

(**Отпутовали су**) јутрос руски умјетници архитект Преображенски и сликар Преображенски преко Подгорице пут Никшића, одакле намјеравају обићи манастире Пивски и Морачки. Прати их г. проф. Јован Јепава.

(**Пловидба настављена.**) Пошто је висока отоманска Порта довољно увјерења дала, да су предузете мјере које пловидбу по скадарском језеру са стране турске потпуно осигуравају, наша влада је допустила да „Даница“ опет настави пловидбу, саопштивши високој Порти ресерву захтијевања накнаде све штете досадашње, што је подужеће претрпјело ушљед обуставе ове пловидбе.

(**Опет заћевице.**) Овијех дана јавио је Тахир паша, царски погранични комесар, из Берана нашој власти у Андријевици, да уклони чобане из пограничнијех планина у нашој граници, јер се справља чета Малисора да их напане. И нападај се збиља обистинио а да турске власти никакве мјере не предузму, да га спријече, и ту је погинуо један наш чобан из Велике. Наша је влада протестирала код високе Порте и против тог нападаја на нашу границу и противу поступања царског комисара, који није спријечио тај нападај, пошто је знао да се справља, и оставила је сву одговорност на саму Порту за све компликације, које би се могле отуда развити.

(**Стање наших љетина.**) Званични извјештаји о стању наше љетине гласе:

Из **Пиве**: Усјеви су добро. Присуствовало им је било веома али је пала киша 10 о. м. на нека мјеста лијена. Жита би се могла још држати ако их скакавци не пођу, за што их има много на нека мјеста, али још нијесу житу наудили, а траву су сву изјели.

Из **Никшића**: Жита су у оће добра, свијева уће слаба. На тање земље може се још чекати без кише за 10 дана, а за јаче може и више. Цијела Језера изузимајући неке мале окрајке пропала су од скакаваца, а тако и Сињавина како у сијену тако у житу.

Из **Колашина**: Било је кише довољно по свој околини о Тројичину и о Петрову дневи. На нека је мјеста засушило, али се може држати љетина до Илина дневи. Воћа нема а траве врло мало за сијено а за наше доста. У оће је љетина као икад добра.

Из **Даниловграда**: Усјеви су до данас добри. Истина присушило је али се још држе добро, и могу чекати до августа, и да буде приличан род; а кад би брзо киша пала род би био баш добар.

С **Ријеке**: По горњему Цеклину, Љуботињу и Забрђу кукуруз се држи добро; ако буде кише до 10 дана родило би од 10 до 20 багаша на ралo и више. Грожђе у жупама мало боље него прошле године, а по неким мјеста има прилично на махове. А по горњему Цеклину и Љуботињу грожђа има двоструко више него ланиг.

Из **Подгорице**: Усјеви нијесу свуд једнаки; у Зети су хрђави осим села ближијех блату; тако исто око Подгорице и у Љешкопоље, гдје је тако присуствовало, да им већ киша мало помоћи може. У Кучима је такођер присуствовало, али кад би било кише кроз једно 8 дана, било би валда пола рода. У Братоножиће пак и у Бреку т било је скоро кише и тамо су усјеви добри. Дакле ако не буде кише ово до Илина дневи у зетској нахији биће хрђава година.

Из **Бара**: Осим малог дијела од села Горане — сви нови усјеви у овом округу добро напредују; и без кише могу добро бити, јер више него два дијела имају воде за натапање; а скоро је и кише на мјестима било. Такођер су и шенице добро усјеле.

С **Вира**: Жита су добра, могу чекати кишу у доњој Црмници; у горњој пак и у Крајини није било кише и горска су жита слаба. Грожђе изгледа као обичнијех година.

Из **Оћиња**: Овога љета нијесмо имали још кише. Но је кукуруз поћи: сад је у пранак, па може чек та кишу двадесетак дана. Маслине нијесу родиле.

Из Андријевице смо у прошлом броју извјештај донијели, који добро гласи. Такођер из катунске нахије стижу повољни гласови.

РАЗЛИЧИТО.

(**Народни Добротвор.**) Из Карловца пишу „Бранику“: Данило Бањанин, познати српски добротвор оставио је послје смрти своје огромно имање око 750.000 — од којег је основао, у споразуму са својом одличном и племенитом супругом, госпођом Јулком, рођеном Милеусњић сљедеће закладе на просвјетне и добротворне цијељи: 1. Закладу од 180.000 од које се имају фундирати сљедеће штимпендије: 10. штимпедија 400 ф. — на изображење младића српско-православне вјере до свршетка њихових наука; 2 по 300 ф. за српско-православне богослове; 1. од 500 ф. за младића који наступи науку у гимназији Госпићкој до свршетка њихових наука, а мора бити српско-православне вјере; 2 по 100 ф. за младиће срп. прав. вјере из Јошана родног мјеста покојника, који полазе Гимназију Госпићку; 12 по 25 ф. за сироту дјецу српско-православне вјере из Јошана, која похађају тамошњу основну школу; 3. по 100 ф. за младиће из општине удбињске без разлике вјероисповијести, који похађају гимназију Госпићку; 6. по 24 ф. за дјецу, која похађају српску основну школу у Карловцу; 1 од 600 ф. за младића из сродне му лозе, кад сврши навршене науке као прву припомоћ у животу или да за почне радњу. Надаље записао је покојник српско православној цркви у Карловцу приход од четири дућана у тако званом „Bundeshaus“ у Карловцу; закладу од 4000 за потпору сиротим дјевојкама православне вјере у Карловцу. Закладу од 10.000 ф. за трговачке или обртничке почетнике у Карловцу, Раковцу или Банији, опет православне вјере и дјеца њихова морају бити православне вјере. Закладу од 10.000 ф. за сиротињу карловачку, од које камате имају се дијелити сваког Бадњег дана, и то половица православнима, а половица иноверцима. Закладу од 2000 ф. за доплату учитеља у Јошане. Градској болници у Карловцу 2000 ф. Мерчинима и тежацима у Карловцу на дијелење 100 ф. „Матици Српској“ у Новом Саду 2000 ф. Закладу од 10.000 ф. за штимпедију оном младићу српско-православне вјере, који би свршио више богословне науке: Српској православној цркви у Сењу 2000 ф. Закладу од 6000 ф. за штимпендију за младића, припадника; српско-православне општине у Карловцу 1000 ф. српској препаранднји у Карловцу. — За капелу на гробљу у Карловцу 3000 фор. Закладу од 2000 фор. за доплату пароха у Карловцу. Закладу од 6000 ф. за младиће, који подаде богословију православну да фонд свјештеничких удовица и сирота: 3000 ф. Закладу од 3000 ф. за немоћне добр. пожарног друштва у Карловцу Све остало имање раздијело је покојник међу супругу и родбину а то имање износи преко по милијона форинти. Све закладе имају за вјечна времена носити име покојника и супруге му Госпође Јулке Бањанин, Слава покојнику и вјечан му спомен у народу српском, кога је покојник љубио, а вјечна хвала и његовој Госпођи, одличној Српкињи и православној Хришћанки!

ТЕЉЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БЕРЛИН, 14 јула. — Цар је посрнуо на броду Хохенцолерну и лако је ранио десно кољено. Потребито је чување ноге.

ЛОНДОН, 14 јула. — На обједу у почаст Принца Наслједника италијанскег Краљица је наздравила Краљу, краљици и Наслједнику круне италијанске. Овај је наздравио Краљици и краљевској енглеској кући.

БИОГРАД, 14 јула. — Ибрахимов консуо руски у Беди умро је од колере. Нарсђена је у Одеси карантина од три дана за долазеће из Сирије.

ЛОНДОН, 15 јула. — Принц Наслједник италијански посјетио је Солзберија у Хатфилду.

ЛОНДОН, 17 јула. — Хамилтон је изјавио да је посјета, што ће француска ескадра учинити у Порсмуту спонтани акт француске флоте, надахнут без сумње пријатном успоменом скорашњијех измијеђенијех посјета двају флота средиземног мора.

БЕЧ, 17 јула. — Калноки је пошао у Ишл. Министри трговине аустријски и угарски наредили су строги медички надзор на долазеће из Египта.

ЦАРИГРАД, 17 јула. — Рустем-паша, који је на допусту у Француској, добио је наредбу да се поврати на своје мјесто у Лондон, да се заузме код министарства иностранијех дјела по свој прилици односно Египта.

ЦАРИГРАД, 18 јула. — Потврђује се да је Порта наредила да се опет предузму преговори са Инглеском односно евакуације Египта.

Француски гости у Русији.

КРОНШТАТ, 13 јула. — Пошто је било француско бродовље одушевљено дочекано, амирал Серидов посјетио је амирала Жервеа и поздравио га од стране генерал-амирала Великог Књаза Алексе. Синоћ је дало француско посланство обед, на ком су били Велики Књаз Алекса, Жерве и звиповједници францускијех бродова. Лабулеј је наздравио Цару а Велики Књаз Карноту и ваљаној флоти француској.

КРОНШТАТ, 15 Јула. — Цар, Царица и Краљица грчка посјетили су француско бродовље. Амирал Жерве предао је Царици руској и Краљици грчкој по киту цвијећа. Обједовали су на Држави, гдје су били позвани амирали и заповједници обају ескадра. Цар је наздравио Карноту и Француској. Лабулеј је наздравио Цару и флоти руској.

КРОНШТАТ, 16 јула. — Јучер је Велики Књаз Алекса на броду Азији дао обед у почаст амиралу Жервеу и француској официрима. Жерве ће поћи са делегацијом француских официра у Москву, гдје им се справља свечани дочек.

ПАРИЗ, 16 јула. — Пошто је Цар посјетио ескадру честитао је брзојавом Карноту, који му је одма захвалио.

ПЕТРОГРАД, 17 јула. — На обједу у великог Књаза Алексе у почаст француској ескадри измијениле су се тељедеће здравице: с једне стране Карноту и француској флоти, а с друге стране Цару и Царици, флоти руској и њеном августном шефу.

ПЕТРОГРАД, 18 јула. — Јучер је био у Петерхофу обед, на ком су били Цар, Царица, Краљица грчка, Велики Књажеви, Велике Књагиње, официри француске морнарице, руски министри и између њих Гирс, особље француског посланства, и посланик грчки. По „Влд. Вјеснику“ Цар је наздравио Карноту, француској флоти, ескадри и њеном заповједнику Жервеу. Музика је интонирала „марсељезу“.

СТЕЧАЈ.

У гимназији цетињској упражњено је мјесто професора *математике* и *физике*.

С овим мјестом скопчана је годишња плата од 800 фиорина у злату.

Који би ово мјесто заузети хтјели, нека се са свједоџбама обрате потписаној канцеларији најдаље до 20. Августа ов. год. по старом календару.

Цетиње, 5. Јула 1891.

Бр. 540.

Канцеларија Министарства Просвјете и Црк. Дјела.

(3—3)

СТЕЧАЈ.

У гимназији и богословско-учитељској школи на Цетињу упражњено је мјесто професора *класичних језика* (грчког и латинског).

С овим мјестом скопчана је годишња плата од 800 фиорина у злату.

Који би ово мјесто заузети хтјели, нека се са свједоџбама обрате потписаној канцеларији најдаље до 20. Августа ов. год. по старом календару.

Цетиње, 5. Јула 1891.

Бр. 541.

Канцеларија Министарства Просвјете и Црк. Дјела.

(3—3)

Због сјутрашњега празника Илина-дне, овај број излази данас у петак.

Уредник Др. А. ТОМАНОВИЋ. Издавалац: ДРЖ. ШТАМПАРИЈА. У кн. црног. државној штампарији.